

Naqqiut

Saqqummiussisummik nutaamik nassiussisoqarpoq. Naalackersuisup Nunanut Allanut akisussaasuusup allanngornera pineqarpoq saqqummiussallu naalernerani ilanngussamik ataatsimik ilasisoqarluni.

Kiisalu Nunanut Allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat nut-artigaq nassiunneqarpoq. Aallaqqaasinermi annikitsunik naqqiisoqarpoq.

Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaat 2021 (Naalakkersuisut Siulittaasuat)

Saqqummiussissut

Ukiuni kingullerni, takusimavarput nualluussuarmik tuniluuttoqarnerata nunarsuatsinnut ulluinnatsinnullu annertuumik sunniuteqartumik siaruaassinnaanera. Nualluussuup tuniluunnera nunarsuatsinni equivoq, nunarput ilanngullugu, pisunilu taamak ittuni pingaaruteqarluinnarpoq nunat tamalaat akornanni suleqatigiinnissaq attaveqaateqarnissarlu.

Nualluussuup ajornartoortitsinerata nalaaniikkaluarluta, nunarsuarmioqatitta Issittoq Kalaallit Nunaallu sammisimavaat, takusinnaavarpullu nunat amerliartuinnartut, Issittoq nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinerminnut ilannguttaraat.

Eqqumaffigineqarneq tikilluaqqunarpoq, pingaaruteqarporli Kalaallit Nunaata issittumi politikikimi sunniuteqarsinnaanera akuutinneqarnissaaa aamma soqutigisaasa qulakkeernissaat, aamma nunat tamalaat akornanni.

Nunat tamalaat akornanni annertunerusumik sunniuteqarnissaq Naalakkersuisut annertuumik pingaartitaraat, tamannalumi kinguneqarluartarsimavoq, tassami nunat tamalaat akornanni nunarput politikikkut sunniisinnaassuseqalersimavoq, soorlu Issittumi Siunnersuisoqatigiit iluanni.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit siulittaasoqarfiat Ruslandimut tunniunneqarsimavoq. Ruslandillu annertunerusumik nunatsinnik suleqateqarnerulernissani assut soqutigisaralugu nalunaaruteqarsimalluni. Nunatta Ruslandillu akornanni attaveqaqatigiinneq ingerlanneqareerpoq, angallanermik killilersuutit pisinnaatilerpassuk immitsinnut tikeraarnissaq oqaloqatigiinnissarlu pillugit.

Annertuumittaaq ukioq kingulleq angusaqartoqarpoq, tassami Pituffimmi kiffartuussinissamut isumaqatigiissut naammassineqarmat. Ukiorpssuarni USA-mik suleqateqarnermik unammillertitsisimasoq. Inatsisartut Naalakkersuisullu ataatsimoorlutik ukiorpaalunni amerikami naalakkersuisunut kimingiisernertik attassimavaat, Pituffimmut tunngasup aaqiivigineqarnissaa suleqatigiinnermut pitsaasumut matuersaataammat. Isumaqatigiissullu ulloq 28. Oktober 2020 atsiorneqartoq takussutissaalluarpoq, ataatsimoortilluta aalajangiusimannillutalu angusaqarsinnaansinnik.

Pisortatigoortumik naqissusiivigineqarpugut, Kalaallit Nunaat amerikap sillimaniarneranut qitiusumik inissisimanitsinnik. USA-p nunatsinnik qaninnerusumik suleqatigiiniinissaminik kissaatini Nuummi amerikarmiut konsulatianik ammaaqqinnermigut takutippaa. Amerikarmiut nunanut allanut ministeriata, qiningaaffiup aallartilaaginnarnerani nunatsinnut tikeraanera pingaarutilimmik ersersitsivoq, tassa USA-p nunarput suleqatissatut isigigalugu pingaarutikkaa. Tassanilu aamma Naalakkersuisut Inatsisartullu ataatsimoornissaat pingaaruteqarpoq.

Amerikarmiut nunanut allanut ministeriata tikeraanerata nalaani, oqariartuutigisimavarput niueqatigiinnerup sinaakkutaasa pitsanngorsarnissaat annerusumillu USA-mik niueqateqarnissamik kissaateqarluta, tamannalu tigulluarneqarsimavoq.

Nunatta nunani pingaarnertut suleqatigisartangaani sinniisoqarnissaa pingaaruteqarpoq. Asiap Kangisissuani aallartitaqarfimmik aammanissaq sivisuumik kissaataavoq. Taamaattumillu nunannaarutigaarput Beijingimi, Kinamiittumi aallartitaqarfimmik ukioq manna ammaasinnaangatta.

Aallartitaqarfiup Asiap Kangisissuani inuutissarsiornermi siuarsaanerit ingerlasut piumaartussallu nukittorsartussaavai, kalaallillu aalisarnermi inuutissarsiortuiniit aasiap kangisissuata niuerfiinut aqqummik attassineq qulakkeerinninnerlu peqataaffigissavaa.

Taamatuttaaqq nunani allani kalaallit aallartitaqarfiini kiinnat nutaat takusalissavagut, piffissamimi matumani sinniisoqarfinni aallartitaasut pisortat paarlaasseqatigiinnermik ingerlatsivigineqarmata.

Nunanittaaq allani nunarput sinnerlugu aallartitaqarfinni sulisussat nutaat atorfinitsinneqartussaapput, tassami aallartitaqarfinni sinniisoqarfinni pisortassaat paarlaassorneqartussanngorput.

Naalakkersuisut Islandimi aallartitaqarfik aqqutigalugu Islandimik suleqatigiinnerput pioreersup attatiinneqarqassaa annertusarneqarnissaalu, kiisalu politikikkut aningaasarsiornikkullu attaveqaatit nukittorsarneqarnissaat suliaaraat.

Islandimi naalakkersuisut ukioq 2021 aallartittoq nalunaarusiaq "*Greenland and Iceland in the New Arctic*" (*Kalaallit Nunaat Islandilu Issittumi pissutsit nutaat nalaanni*) saqqummersippaat, tassanilu innersuussutit pingaarnersiukkallu assigiinngitsut amerlasuut nunatta Islandillu akornanni suleqatigiinnissap annertusarneqarnissaannut tunngassutillit taakkartorneqarput. Suliniut Naalakkersuisut pitsaasutut isigivaat, oqaloqatigiinnerit aggersut suliaasaqarfiillu aalajangersimasut suussusersinissaasa suleqatigiissutigineqarnissaat qilanaaralugu, iliuutsimmi aningaasarsiornikkut qaninnerusumillu nunamut sanilitsinnut attaveqalernissaq kingunerissammassuk. Nunatta allanut aallartitaqarfeqarnera aqqutigalugu attaveqaateqarpugut, politikikkullu attaveqartarnerput ataavartinneqarpoq, tamannalu inuiaqatitsinnik allattoqarfinniillu annertuumik iluarisimaarneqarpoq.

Nappaalanersuup aningaasarsiornikkut avammullu tunisassiornikkut periarfissavut amerlisartariaqarnerinik pisariaqartitsinerput takutippaa, naqissuserpaalu pisariaqartinneqartoq Naalakkersuisunik nunanik amerlanerusunik annerusumik niueqateqarnissap periarfissaasa ammarneqarnissaat.

Tassunga atatillugu nunatta Tuluillu Nunaata akornanni niuernikkut isumaqatigiissusiornissaq pingaaruteqartorujussuuvoq. November 2020-mi nunatsinnit Tuluillu Nunaata niuernikkut naalakkersuisoqarfiannut niuernikkut isumaqatigiissutissamut missingersuusuaq siulleq nassiuqqarpoq. Killiffiusorlu tassaavoq, Tuluillu nunaata inatsisilerituuisa missingersuusuaq maannakkorpiaq misissuleruttormassuk. Neriuutigaarpullu 2021-ip naajartornerani isumaqatigiinninniarnit aallartinneqarsinnaassat.

Eu-mut tunngatillugu, EU-p aningaasatigut missingersuutaani 2021-miit 2027-mut EU-mik suleqateqarnitta sinaakkutaanik imaqartoq inaarutaasumik isumaqatigiinniutigineqaleruttorpoq. EU-mut pitsaasumik attaveqatigiinnerput EU-mik nukittuumik suleqateqarnitsinnik EU-p tapiissuteqarneratigut naqissuserneqarpoq. Kalaallit Nunaata 2027-i ilanngullugu EUR 225 mio. Pissarsiarissallugit naatsorsuutigissavai.

Tamanna EU-p nunattalu akornanni nukittuumik suleqatigiinnerup takussutissaraa, takussutissaavorlu EU-p Kalaallit Nunaannut Issittumullu najuunnissaminik pingaartitsinera. Tamatuma saniatigut 2021-miit 2026-imut EU-p nunattalu akornanni piujuartitsineq tunngavigalugu aalisarnermi suleqatigiinnissamut isumaqatigiissut nutaaq apriliip 22-anni kiisami atsiorneqarpoq.

Aammattaaq nunat tamalaat akornanni piumasqaatit salliutinneqartut malinneqarnissaat soorunami sulissutigarpup, matumani inuit pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit iluanni, nunatsinnut siunnersuutit kingulliit tunniunneqartut inuit pisinnaatitaaffii pillugit

malinneqartussanut tunngasuni misilitsinnermi NP-nit ukiuni 4-5-kkaartuni naliliisarnerit maajimi 2021-imi ingerlanneqarput.

Naalackersuisut nunatsinni inuiaqatigiit peqataatinneqarnissaat sulissutigisimavaat, nunatsinnut siunnersuutit ukkatarineqartut tassaallutik arnanut persuttaanermut, meeqqat kinguaassiutitigut kannguttaatsuliorfigitissimasunut aamma meeqqat piitsut akiornissaat qitiutinneqarlutik. Taassumalu saniatigut assigiinngisitsinnermut nalinginnaasumik inertequteqartoqalernissaanut inatsiseqalernissamik siunnersuut.

Naggasiullugu erseqqissaatigissavara Naalackersuisut siunissami nunatta nunanut allanut, sillimaniarnermut aamma illersornissamut politikkissaani siammasissumik isumaqatigiissutigineqarnissaanik siunniussaqaarmata.

Taamatut oqaaseqarlunga, Naalackersuisut Nunanut Allanut Tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaataat Inatsisartunut kajumittumik suliassanngortippara.

Aallaqqaasiut

Kalaallit Nunaat tassa Issittoq. Nunagisatsinnilu najugarisarput silallu pissusia inuunitsinnut toqqammaviliisuullunnarpoq. Pissutsillu tamakku tassaapput inuiaat Kalaallit inuunerannik inuiaqatigiittullu aqqissugaanerannik ilusilersuisuusut avammullu attaveqarnitsinnut aalajangiisuusut.

Nunat tamalaat akornanni politikikkukut suleqatigiinnermut peqataanissap pingaaruteqassusia naqissuserneqarpoq nunarsuatsinni tuniluunnersuaqalernerup nalaani. Tuniluunnersuaq nunat tamalaat akornanni aarlerinartorsiorfiuvoq nunarsuarmi nunanik tamanik eqquisimasoq, nunarput ilanngullugu, aarlerinartorsionermullu aqqiissutissat siumugassaapput nunat tamalaat akornanni suleqatigiinnermi. Issittoq, tassungalu ilanngullugu Nunarput pillugu soqutiginninneq annertusiartuinnarpoq, soqutiginninnerlu tamanna suli annertusiartuinnarpoq, naak Covid-19 pillugu tuniluunnersuaqaraluartoq. Tuniluunneq suli qaangiuteqqajangilaq, ukiorlu 2020-mi aamma 2021-mi nunat tamalaat akornanni suleqatigiinneq annertuumik kalluarsimavaa.

Issittumut soqutiginninneq tamanna annertuumik eqqumaffigisariaqarparput, nunattalu sunneeqataasarnissaata, ersarissuunissaata nunallu tamalaat akornanni soqutigisatta ersarissuunissaat qulakkeertariaqarparput. Qulaatiinnarluta allat uagut sinnerluta aalajangiisarnerat ingerlaannarsinnaangilaq, tamannalu pinngitsoortissagutsigu, pingaaruteqarpoq Nunarput illersorneqarnissamut sillimaniarnermullu politikki eqqarsaatigalugu eqeersimaartuussasoq, tamannalu aamma nunat tamalaat akornanni siammasinnerusoq isigalugu suleqatigiinnissamut atuuppoq.

Nunanut qaninnerusumik suleqatigisatsinnut akuunerput attatiinnassavarput ineriartorteqqillugulu. Kalaallit Nunatsinniit nunanut tamalaanut tunngassutilinnut suliaqartut suli annertunerusumik avammut attaveqartalerput, periarfissat unammillernartullu siunitsinniittut pillugit suliniuteqarnerput annertusassavarput. Nunanut allanut pissusissamisoortumik suleqateqartarnerput ineriartortikkutsigu, nunat tamalaat akornanni suliaqarnitta Kalaallit Nunaata politikikkukut aningaasaqarnikkullu ineriartornera qulakkiissavarput. Tassunga tunngatillugu Naalakkersuisut immikkut niuernikkut attaveqartarnissaq pisortatigoortumillu isumaqatigiissusiortarnissaq pisariaqartoq pimoorullugu sammineqassasoq kissaatigaat.

Kalaallit Nunaat namminersorluni pimoorussisumik malunnaateqartumillu nunat tamalaat akornanni ataatsimiittoqarpat, oqallittoqarpat ataatsimeersuartoqarpallu akuusassaaq, aalajangigassani nammineq isummatta ilaatinneqarnissaat qulakkeerneqassammat.

1996-imi Kalaallit Nunaata qallunaat naalakkersuisui sinnerlugit Issittumi Siunnersuisoqatigiit pilersinneqarnerannut nalunaarut atsiorpaa. Tamatuma kingorna Namminersorlutik Oqartussaqaarneq pillugu inatsiseqalersimavugut aalajangikkallu Kalaallit Nunatsinnut tunngassuteqartut Kalaallit Nunaanni aalajangiivigineqartarnissaannut piumasqaarneq annertusiartuinnarsimavoq. Tamanna pissutigalugu Naalakkersuisut Naalagaaffiup iluata issittortaniinnerput pissutigalugu pingaartippaat suliassani ilaaginnaratik namminneq attaveqartalissasugut namminerlu misilittagaqqortusissasugut Issittumi

Siunnersuisoqatigiinnut aallartitanut siuttutut peqataasarnisigut.

Oqalugiaatissat atsiortarnerillu sinnerluta allanut suliasannngortiinnarsinnaajunnaarpavut.

Kalaallit Issittumi innuttaasuupput.

Issittumi suleqatigiinnerup iluani Artic Circle Assembly-mi aamma Issittumi

Siunnersuisoqatigiinni suleqatigiinneq

Nunatsinnut qitiusuuvoq

pingaaruteqartuullunilu. Naalakkersuisunut

pingaaruteqartuuvoq Issittumi

Siunnersuisoqatigiit suleqataanissaq, tassami

Issittumi inissisimaffeqarpugut qallunaallu

Naalagaaffiata iluani Issittumi

inissisimaffeqartuulluta, uagullu Kalaallit

Issittumi najugaqartuuvugut.

Inuiaat Kalaallit tassaapput tassaajuassallutillu inuiaat Issittumi najugallit, Nunarput,

avatangiiserput inuiaqatigiillu tamakkununga

tunngassutilinni susoqassapat taakkuusarput

pineqartut. Tamannali ajoraluartumik

pisortatigoortumik piviusumillu

sunneeqataanissatsinnut

malunnartinneqarsimangilaq, aamma

Issittumi Siunnersuisoqatigiit iluanni.

Politikerit atorfilittallu Kalaallit uagut issittumi

politikkissamut tunngassutilinni

tassaasariaqarput sunniisartussat. Allat

taamatut iliortinneqassappata tamanna

demokrati eqqarsaatigalugu

inorsarnerujussuurtut

oqaatigineqartariaqassaaq.

Kalaallit Nunaat Issittumi suleqatigiinnerup

iluani naalakkersuisut

nalunaarutigisartagaannik atsioqataasarnissaa

aallartitanullu siuttuusarnissaa

avaqqunneqarsinnaangilluinnarpoq.

Kingullertigut pissutsit ineriartornerat

qujanartumik tassunga

toraariartulersimapput, tamannalu

pitsaasuvoq, kisianni naammanngilaq.

Issittumi politikikkukut sunniisinnaassuserput

saniatigut annertusarneqassaaq sammisami

tassani allaffissornikkut qaffassaanikkut,

Nunanullu Allanut Tunngassutilinni

Naalakkersuisoqarfiup iluani Issittoq pillugu

Silaannaallu Pissusianut Tunngassutilinni

immikkoortorta qarfinnik pilersitsinikkut.

Taamatutaaq suliasani aggersuni

Naalakkersuisut Kalaallit Nunaat pillugu silap

pissusianut periusissaq suliarissavaat,

taamatullu UNFCC-p ataani Parisimi

isumaqatigiisummut Kalaallit Nunaata

ilanngussinnaanera qulaajaavigalugulu

nalilersussavaat.

Amerikamiut pisortaqarfiisa nutaat Issittoq

pillugu silaannaallu allanngoriartornera pillugu

aamma piujuartitsinissaq ukkataralugu

soqutiginneqqilernerat iluarinaqaaq.

Ineriartorneq pitsaasoq tamanna

ingerlaannassappat naalagaaffiit

pineqartumilu innuttaasut qanittumik

suleqatigiinnissaat pisariaqarpoq.

Issittumi Siunnersuisoqatigiit siulittaasortaavi

russit aamma tikilluaqquagut. Ruslandip

siulittaasuunermi nalaani salliutitassatut

pingaartitamik sisamat tusarliussimavaat.

Issittumi inuk, tassunga ilanngullugit nunap

inoqqaavi, Avatangiisinik innarlitsaaliuineq,

tassunga ilanngullugu silaannaap

allanngoriartornera, Inuiaqatigiit inooriaasiat

aningaasaqarnerlu, aamma Issittumi

Siunnersuisoqatigiit nukittorsarneqarnissaat.

Tamakku tamarmik uagut pingaartitatsinnut

eqqaanartorujussuupput, russillu

siulittaasuunerat tamanna pillugu

ilippanaateqarpoq, ingammik issittumik

innuttaasut malunnartumik

isiginiarneruleramikkit, Issittumilu

Siunnersuisoqatigiit nukittorsarneqarnissaa pingaartimassuk.

Tassa Issittumi suleqatigiinnerup iluani malunnartumik allanngortoqalerpoq, ukiunilu aggersuni suleqatigiinnissaq kinguneqarluassasoq ilimanarpoq. Pissaanilissuit marluusut akornanni Issittoq pillugu suleqatigiinneq eqqarsaatigalugu pitsaanerulissasoq soqutigineqartoq malunnarpoq, ineriartorneq taamaattoq Kalaallit Nunatsinnit tikilluaqqunaqaaq.

Taamaattoq nammineq naliliinera naapertorlugu isumannaallisaanissaq pillugu politikkeqarnissaq siunertarlugu oqallilluni naapittarfissamik pilersitsisoqarnissaa ujartuisoqartariaqarpoq, Issittumi Siunnersuisoqatigiit avataanni nunat tamalaat akornanni naapittarfinni. Issittumi Siunnersuisoqatigiit nunat tamalaat akornanni naapittarfiuvoq ukiuni kingullerni 25-ni Issittumi nunat akornanni eqqissisimasumik suleqatigiinnermik aqutissiuusimasoq. Suli qulequtarpassuaqarpoq Issittumi Siunnersuisoqatigiit aqutigalugit suleqatigiissutigisariaqakkatsinnik. Taamaattoq aamma eqqumaffigisariaqarparput Issittup iluani isumannaallisaanissaq eqqarsaatigalugu allanngortitertoqalernera. Kalaallit Nunaata Issittumi sakkulersorfinnginnissaata ukkatarinissaa kissaatigaa, taakkunani ilaallutik sillimaniarnermut politikkami unammillernartut inuiaqatigiinni aaqqiissutissanik ujartorneqassasut.

Issittumi isumannaallisaanikkut politikki pillugu ajornartorsiutit piuminaaasiartuinnartut pillugit oqallinnissaq pisariaqartuuvoq. Tamakku pillugit oqalliffik naapertuuttoq 2008-mi Ilulissani pivoq. Naalakkersuisut Issittumi eqqissinissaq isumannaallisaanerlu anguniarlugu nunat

tamalaat akornanni oqallinnissamut qaaqquisussatut neqerooruteqartarnini suli ammasuutippaa.

USA-mik suleqateqarneq

USA Nuummi juunip qulinganni 2020-mi aallartitaqarfivimmik ammaaqqippoq. Kalaallit Nunaata USA illoqarfimmi pingaarnersatsinnut tikilluaqquaa, taamatullu ammaaneq ineriartorneruvoq tikilluaqqunartoq USA-p Kalaallillu Nunaata imminnut paaseqatigiinnerunissaannut aqutissiuusissaq. Nunavissuup ataatsip iluani eqqarleriippugut, soqutigisavullu assigiissuupput. USA-p allartitaqarfitsik siulleg ukiut 67-it matuma siorna matummassulli ammaqqinnissaanut aalajangersimanerat pissusissamisoorpoq.

Naalakkersuisut aningaasaliisarnerup iluatigut, niuernikkut ilinniartitaanikkullu annertunerusumik suleqateqalernissaq qilanaaraat, tamatumalu iluani suliniutit assigiinngitsut pillugit suleqatigiilernissamut. USA niueqatigisassatut kissaatigaarput, niuernerup aningaasaliisarnerullu iluani isumaqatigiissutissat qulakkeerutissat pisariaqartut pilersinnissaat aamma qilanaaraarput.

Kiffartuussinissamik isumaqatigiissut pillugu isumaqatiginninniarnissaq

Pituffik/Thule Air Base pillugu kiffartuussinissamik isumaqatigiissut qarasaasiakkut aqutit atorlugit qaffasissumik pisortatigoortumik ataatsimiinnikkut oktobarip 28-anni 2020-mi inaarutaasumik naammassineqarpoq. Tassani allakkiat sisamat isumaqatigiissutigineqarput, taakkulu ukiorpaaunni USA-p, Danmarkip Kalaallillu Nunaata akornanni isumaqatigiinniarsimanerit inernerlaat.

“Common Plan”, Kalaallit Nunaat – USA

Oktobarimi isumaqatigiisummi allakkiat ilaat tassaavoq Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni illugiilluni niuernissamut aningaasaliinissamullu isumaqatigiissut atsioqatigiinnikkut isumaqatigiissusiaasoq. Isumaqatigiisummi tassani illugiilluni niuernikkut aningaasaliisarnikkullu suleqatigiinnissaq annertusarneqassasoq isumaqatigiissutigineqarpoq, tassunga ilanngullugu pisortatigoortumik aningaasarsionnikkut politikikkullu Oqallittarfik pilersineqassasoq, niuerneramik, aningaasaliisarnermik aammalu niueqatigiinnerup aningaasaliisarnerrullu iluani pissutsinik unammillerluarsinnaanerusunik pilersitsisoqassasoq. USA-p Kalaallillu Nunaata akornanni inatsisit ilanngaaserinikkullu pissutsit maannamut atuuttut akimmiffiusinnaasut qaangerniarlugit suli suleqatigiipput, kalaallit tunisassiaat tunisassioortuulu niuerfinnut annertunerusumik periarfissalertinniarlugit. USA-p aamma U.S. Export-Import Bank (Amerikamiut avammut tunisassiornermut akiitsorallarsinnaanerlu pillugit siunnersuisoqatigiiffiat), U.S. International Development Finance Corporation (Amerikap ineriartortitsinissaq pillugit aningaaseriviat) atulersaarpai Amerikap Nunattalu niueqatigiinnikkut suleqatigiinnissaat annertusarniarlugu.

Aammattaaq Kalaallit Nunaata oqartussaaffigilersimasaanni makkuusuni; aatsitassaqaqarnermi, nukissiuteqaqarnermi, takornariaqaqarnermi ilinniartitaanermilu Kalaallit Nunaat USA-lu illugiillutik suleqatigiinneq ingerlatissavaat. Isumaqatigiissut taamaasilluni, upernaakkut 2020-mi soorlu nalunaarutigineqartoq, innuttaasut sakkutuujunngitsut akornanni suleqatigiiffissatut pisortatigoortumik akuerisaasutut isigineqassaaq.

Isumaqatigiissut tip taamaasilluni periarfissat nutaat ammassavai, tassunga ilanngullugu Nunatta Amerikallu Avannaata iluani aningaasarsionnikkut piviusumik pilersitsilluni attaveqalerneq. Ingammik umiarsuakkut toqqaannartumik attaveqalernerup niueqatigiinneq annertunerusoq ammassavaa, niuernikkut nutaamik peqateqalernermik kinguneqartumik.

Kiffartuussinissamut isumaqatigiissut pillugu apeqqutip aaqqiivigineqarnissaa tamaat isigalugu Kalaallit Nunaata USA-llu akornanni nutaamik suleqatigeeqqilernissamut qitiusumik tunngaviusussatut isigineqartariaqarpoq.

Islandimik suleqateqarneq

Naalakkersuisut kissaatigaat, Reykjavíkimi aallartitaqarfik aqputigalugu, Islandimik suleqatigiinneq pioreersoq ataavartillugulu ineriartortinneqassasoq, assinganillu politikikkut niuernikkullu attaveqatigiinnerit nukittorsarneqassasut. Tassani anguniarneqarpoq tamanna pissasoq ilaatigut pisortatigoortumik niueqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissusioortoqarneratigut.

Naalakkersuisuttaaq naatsorsuutigaat ukiuni kingullerni misilittagaalersimasut naapertorlugit atituumik oqallittoqassasoq, tassani ilaatigut Islandimiut nalunaarusiaat “Greenland and Iceland in the New Arctic” toqqammavigalugu.

Asiap Kangisissuani aallartitaqarfittaassaq

Niuernikkut attaveqaatit Asiamut tunisassiorfinnut annernut attuumassutillit suli annertusarneqarput, ingammik Kinamat Japanimullu. Nunarput pillugu paasisimasaqarnerup oqaloqateqartarnerullu qulakkeernissaa pingaaruteqartuuvoq, aamma Asiap Kangisissuani tunisassiornerup

annertusinissaa ilimagineqarmat, tamatuma nassatarisaanik nunarput suleqatigiinnissamat ersarinneruleqqullugu, maanna Kalaallit Nunaata Asiap Kangisissuani aallartitaqarfissaa pilersinneqalerpoq. Inatsisartut ukiakkut 2020-mi ataatsimiinnerannit aalajangigaq tunuliaqutaralugu, maanna 2021-mi ukiami Beijingimi aallartitaqarfissaq qangali erinigineqarsimasoq ammarneqaraluttualerpoq.

EU-mik suleqateqarneq

Naalackersuisut EU-mik suleqateqarnissaq pingaartittorujussuuaat, pilersaarusiornikkut niuernikkullu suleqatissatut pingaaruteqartuummat. Ukiuni kingullerni Naalackersuisut Bruxellesimi aallartitaqarfiit aqqutigalugit, EU-mik isumaqatigiissuteqarnerput naapertorlugu suleqatigiinnitta ataavartinnissaa qulakkeerniarlugu sulissuteqarsimapput. Tamatumani anguniarneqarsimavoq ilinniartitaanerup iluani EU-p 2021-mit 2027-mut aningaasatigut missingersuutaa naapertorlugu aningaasat pissarsiassat qulakkeerneqassasut, suleqatigiissutissallu minnerit allat aamma qulakkeerneqarsinnaasut. Angusassaq inaarutaasumik angutserlugu pisussat ataasiakkaannguit amigaataalerput, aningaasatigullu missingersuutit taakku imaannaanngitsut unammillernartoqartarsimapput, taamaattoq maannamut angusavut neriulluarfigalugillu iluarisimaarpavut.

Siunissami aallartitaqarfissat

Naalackersuisut aallartitaqarfiit pitsanngorsarneqarnissaat qulakkeerniarpaat, nunanut tamalaanut pingaartitatsinnut naapertuunnerusunngoqqullugit. Kalaallit Nunatta EU-mut ataatsimoorussamik

isaaveqarnissaq kisimi pingaartuunngilaq, aamma allatigut saqquminerunissarput nalilersortarlugulu eqqumaffigisariaqarparput.

Tuluit nunaannik niuernissaq pillugu isumaqatigiissut

Tuluit Nunaat aalisakkanik pisisartutut pingaaruteqartuuvooq. Brexit sioqqullugu akitsuusigaanngitsumik nioqquteqarfiusimagaluarpoq. Tamanna ukiuni qulikkaani arlalinngortuni avammut tunisassiornitsinni atuussimavoq. 2018-imili Kalaallit Nunaat Tuluillu Nunaat siunissami niuernikkut periusissaq pillugu pisortatigoortuunngikkaluamik isumasioqatigiittarsimapput, ukiorlu qaangiuttoq Kalaallit Nunaata Tuluillu Nunaata akornanni pisortatigoortumik ataatsimiittoqartarsimavoq. Piffissami kingullermi ineriartorfiusoq tassaavoq Tuluit Nunaat pisortatigut isumaqatigiinninniarnissanut piginnaatitaanermik inissiiniarneq ingerlaneraniq nalunaaruteqartut, neriunarporlu tamanna Tuluit Kalaallillu Nunaata akornanni niueqatigiinnissaq pillugu isumaqatigiissusiornermik kinguneqarumaartoq. Taamaattoqassappat, pernaataasumik aatsaat Nunatta nunallu allap akornanni pisortatigoortumik niuernissaq pillugu isumaqatigiissuteqartoqassaaq. Maanna anguniarneqalerpoq 2021-2022-mi Tuluit niuerfiannut isernissamut qulakkeerisussamik inaarutaasumik aaqqissuussisoqarnissaa. Tamanna anguniarlugu Nunanut Allanut Naalackersuisoqarfik Aningaasaqarnermut Naalackersuisoqarfimmik qanimut suleqateqarpoq. Sulissutit tamakku ilinniarsiulluarsimaqaat, nunanillu allanik isumaqatigiissusiortalernissamut aqqutissiuisuupput. Taamatut anguniarneqarpoq nunat eqqaamiorisavut

niuerfiillu pingaernerit, s.i. Island, USA, Canada, Kina aamma Japan niuernikkut isumaqatigiissusiorfigissagivut. Aammattaaq anguniarparput EU-mut maannamut attaveqarnerput annertusarniarlugu siunissami niuernikkut isumaqatigiissusiorfigissagipput.

Niuernikkut soqutigisavut nukittorsarniarlugit Nunanut Allanut Naalakkersuisoqarfik Inuusutissarsionermut Niuernermullu Naalakkersuisoqarfik suleqatigalugu Nunat Tamalaat akornanni niuernikkut allaffimmik pimoorussillutik sulisoqartunik pilersitsiniarpugut. Niuernikkut pissutsit allanngorsimapput naleqqussartariaqarpugullu. Niuernermullu periarfissat nutaat saqqummertarput. Tassunga atatillugu pisariaqarlunnarpoq nerisassionermut neqilianullu nakkutilliinermut oqartussaanerup tiginissaa, niueqatigisassavut toqqaannarnerusumik niueqatigilertarniassagatsigit.

Nunanut Allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu nassuiaatip matuma ukiumi qaangiuttumi pisimasut pillugit annerusumik nalunaarusiaavoq. Tamanna isumaqarpoq nalunaarusiami uani immikkoortut ilaat qinersivimmi uani Naalakkersuisut politikkiannut ersersitsinerusutut oqaatigineqarsinnaanngimmata, taakku

Naalakkersuisut siuliannit ikaarsaarsimasuummata. Piffissami aggersumi suliassani politikki Naalakkersuisut maanna atuuttut ingerlatissavaat. Isertuunneqanngilaq Naalakkersuisut nutaat siunissami Kalaallit Nunaanni uranisiornissaq unitsinniarmassuk, taamatullu uuliasiorneq qalluinissamullu akuersissuteqarneq.

Taamatut oqaaseqarlunga Naalakkersuisut oqallinnissap pisariaqartup ajunngitsullu nunanut allanut politikkeqarnissatsinnik ilusilersueqataasussap ingerlanneqarnissaa peqataaffigissallugu qilanaararput. Avammut soqutigisavut qulakkeertariaqarpavut, nunatullu nunanut allanut politikkeqarnermi anguniagassat pillugit tapersersoqatigiittariaqarpugut.

Naalakkersuisut Siulittaasuat
Múte Bourup Egede